

hláskaska H

Ročník IV. 1993/4

Hrad Křečov na Podbořansku

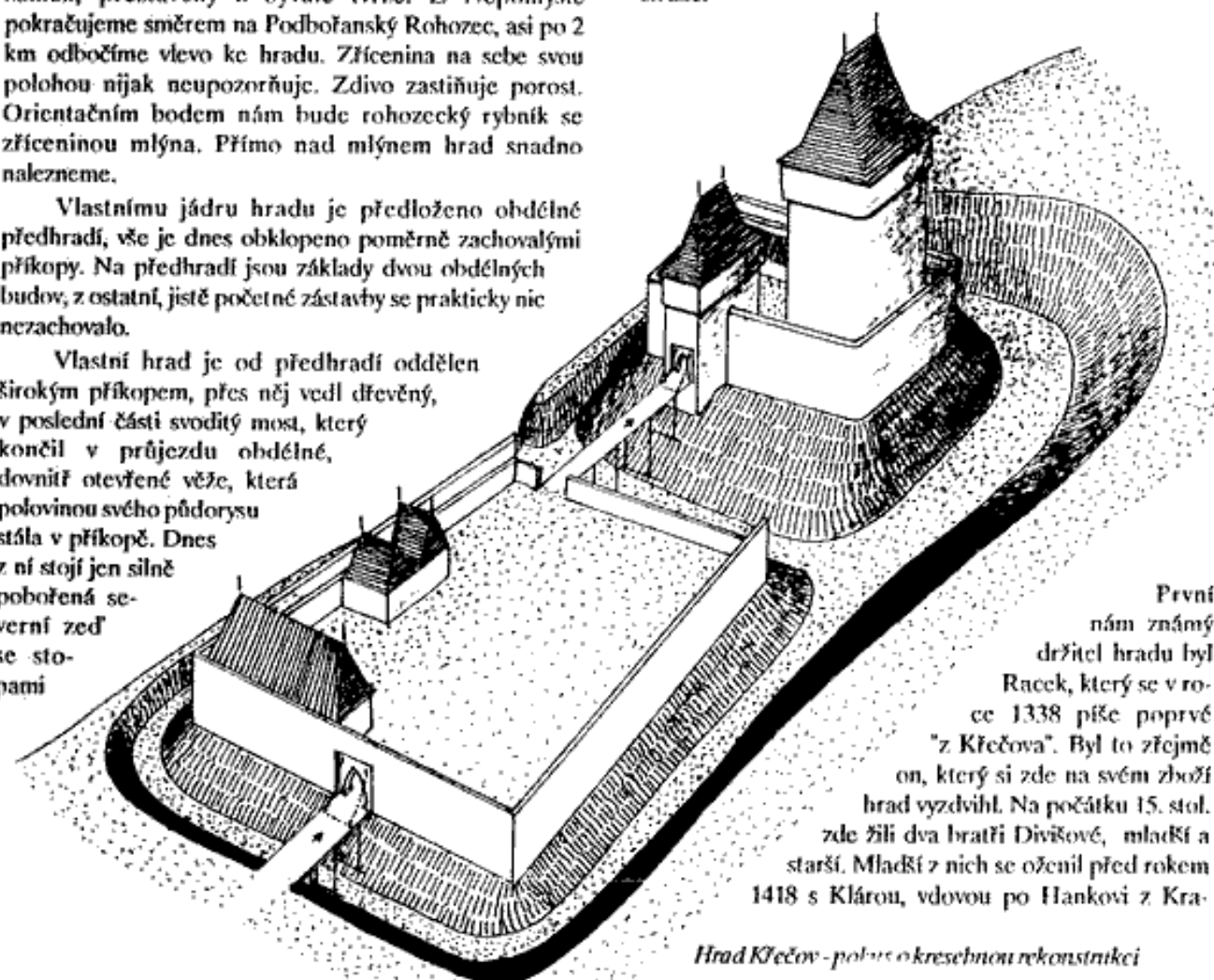
K zajímavým sídlům drobné venkovské šlechty patřil také hrad Křečov. Zřícenina Křečova je situována asi 9 km západně od Podbořan na Žatecku (viz mapa Žatecko - Rakovnicko).

Použijeme-li k návštěvě Křečova železnici, je nejlépe vystoupit ve stanici Podbořany (trať Plzeň - Žatec) a odtud, západním směrem po silnici pěšky směrem na Nepomyšl. Trasa je dlouhá cca 9 km. V Nepomyšli si prohlédneme zámek, přestavěný z bývalé tvrze. Z Nepomyšle pokračujeme směrem na Podbořanský Rohozec, asi po 2 km odbočíme vlevo ke hradu. Zřícenina na sebe svou polohou nijak neupozorňuje. Zdivo zastíňuje porost. Orientačním bodem nám bude rohozecký rybník se zříceninou mlýna. Přímě nad mlýnem hrad snadno nalezneme.

Vlastnímu jádru hradu je předloženo obdélné předhradí, vše je dnes obklopeno poměrně zachovalými příkopy. Na předhradí jsou základy dvou obdélných budov, z ostatní, jistě početné zástavby se prakticky nic nezachovalo.

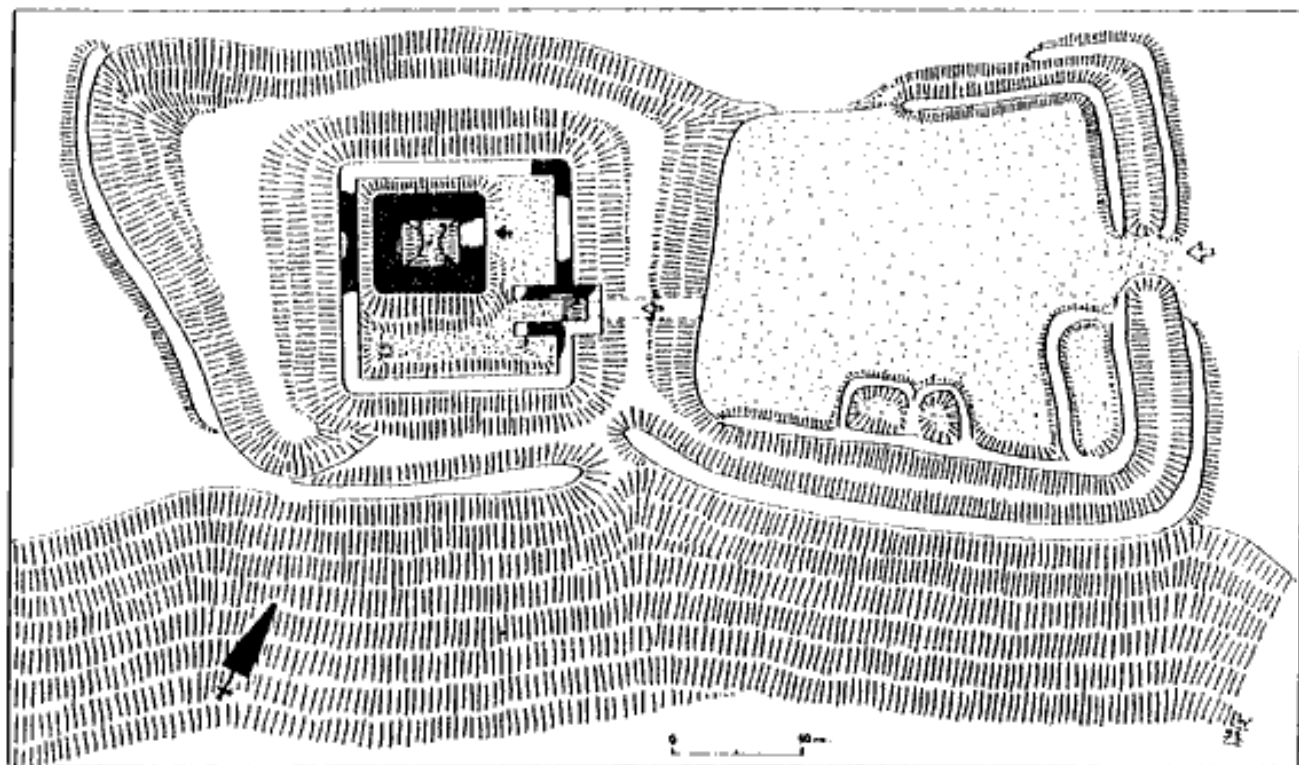
Vlastní hrad je od předhradí oddělen širokým příkopem, přes něj vedl dřevěný, v poslední části svoditý most, který končil v průjezdu obdélné, dovnitř otevřené věže, která polovinou svého půdorysu stála v příkopě. Dnes z ní stojí jen silně pobořená severní zeď se stopami

sedíle. Od brány se rozbíhaly hradební zdi, které uzavíraly přibližně čtvercové jádro, v rozích byla hradba zaoblená, jak je vidět v severním nároží. Palác i věž zde nahrazovala jediná stavba, byla to hranolová věž o stranách 9 x 8,5 m se silně zaoblenými rohy, síla zdiva v přízemí je 190 cm. Obytná plocha věže činila 25 m². Z věže, která se tyčila při západním rohu jádra hradu se zachovalo jen valené zaklenuté přízemí s vybouraným protálem na východní straně.

První nám známý držitel hradu byl Racek, který se v roce 1338 píše poprvé "z Křečova". Byl to zřejmě on, který si zde na svém zboží hrad vyzdvihl. Na počátku 15. stol. zde žili dva bratři Divišové, mladší a starší. Mladší z nich se oženil před rokem 1418 s Klárou, vdovou po Hankovi z Kra-

Hrad Křečov - pohled o kresebnou rekonstrukci

Křečov - plán hradu

kovce. V r. 1420 - 22 byly vsi a chalupy vypáleny od německých křižáků a hrad sám byl tvrdě obléhán. Jeho hradby byly ztečeny surovým lidem německým a starší Diviš, který obranu řídil, byl zajat a odvezen do Bavor. Zikmund, kníže Litevský mu po návratu daroval statek Bratkovice. Svou polovinu hradu odkázal svým dětem: Janovi, Eléně, Alžbete a Anně s tou podmínkou, pokud by zemřeli, aby se polovina hradu dostala jejich mateři Anně z Klinšteina. Do r. 1437 byli oba Divišové mrtví a potomstvo staršího také. Dědili poručníci sirotků mladšího Divíše a protože byli bratři dílní, nastupováno na pozůstalost právem odůmrtiním.

Poté se dostal Křečov do majetku Jana z Nedvídkova, jednomu z poručníků, který zde žil se svou ženou Anežkou z Valdeka. Po těch manželích držel hrad Vojtěch Tvoch z Nedvídkova a v roce 1482 si vyprosil nějaký odumřelý plat. Již před třemi léty prodal Křečov Markétě Údrcké, její sestra Kateřina, vdova po Albrechtovi Novohradském z Kolovrat, zde žila se svým synem Janem. Po získání

Vroutku hrad Křečov opustili. V roce 1543 se v urbáři panství připomíná jako pustý zámek.

Zajímavý je též pozdější osud hradní zříceniny, který se nápadně shoduje s osudem hradu Poštetajna v Orlických Horách. Zde, podobně jako na Poštetajně v letech 1765 - 1789 hrabě, svob. pán Josef Nanihald Eben zříceniny překopával, sklepy a poklady v nich hledal. V těch letech patrně objeven klenutý sklep pod obytnou věží hradu, jehož portál byl nalezen až po odstranění mohutného nánosu zdiva zříceného z vyšších pater věže.

Hrádek Křečov je pro svou polohu i klid, který zde panuje i pro své zajímavé dějiny i poměrnou zachovalost jistě návštěvy hoděn. Jděte i Vy a navštivte tento stánek středověkých dějů zasutých a zapomenutých v jeho opuštěné zřícenině.

Literatura: A. Sedláček: Hradby, zámky a tvrze Království českého, XIV. Praha 1936. České památky roč. 1991 (2).

L. Wettengl

K poloze zámku v Bernarticích

Ves Bernartice se rozkládá 11 km jihovýchodně od Klatov, v nadmořské výšce okolo 600 m a zdá se, že vznikla velmi pozdně. Drobné panské sídlo v Bernarticích (okr. Klatovy) Augusta Sedláčka zřejmě neupoutalo; nezmínuje se o něm samostatným heslem ani ve svých Hradech, ani ve Slovníku. Tak se stalo, že poprvé bylo toto téma zpracováno až v nejnovějším díle o hradech, zámcích a tvrzích pod heslem Bernartice - zámek (Bělohávek 1985, 30 - 31). Anonymní autor stati o bernartickém zámku se

zde však dopustil řady chyb a omylů, které chceme podle našich možností odstranit.

Již při určení první zmínky o Bernarticích narážíme na problém. Anonym má za první zmínku rok 1577, avšak jiní autoři říkají, že už roku 1573 zapsal Vilém Bořkovský z Košumberka své dceři Eufemii Mejstolárové bořkovský statek, tedy tvrz, dvůr a ves Bořkovy a ves Bernartice (Sedláček 1893, 259; Profous 1947, 55). Pod heslem Bořkovy - zámek (Bělohávek 1985, 38) je závěr zápisu

z roku 1573 interpretován jako "les" Bernartice. Rozhodnout může jen revize zápisu v zemských deskách, ale když v roce 1577 prodávala Eufemie statek Bořkovy již se vsí Bernarticemi Ondřejovi Švábovi z Nížkého Přivozu (Sedláček, 1893, 259), kloníme se k názoru, že Bernartice čtyři roky předtím byly vsí a nikoliv lesem.

Anonymní autor stati o Bernartících jejich dějiny velmi zjednodušil. Podle něj Bernartice patřily k sousednímu statku Bořkovým až do 1. poloviny 17. století, kdy se z nich stal samostatný statek, který vlastnila Magdalena Perglarová. Perglarové drželi statek ještě v polovině 18. století a za nich byl ve vsi postaven malý barokní zámek, připomínaný poprvé r. 1798. Dále uvádí několik majitelů, kteří již na zámku nebydleli a proto zpustl. Stať o Bernartících končí tvrzením, že dnes nelze zjistit, kde zámek stával. Tyto údaje lze doplnit, opravit a některé uvést na pravou míru.

Někdy po roce 1577, jak vyplývá z dalších dokladů, byla ves Bernartice z velké části zrušena a nahrazena vrchnostenským dvorem. Zdá se, že se tak stalo v době, kdy Bernartice patřily k bořkovskému statku, jehož součástí byly ještě roku 1603, kdy náležel Jiřímu Pernklo z Šenreitu (Marat 1898, 57). Poté vznikl samostatný statek Bernartice - daň z jednoho poddaného platil roku 1615 Jan Václav Hájek z Robčic a na Bernartících (Sedláček, 1869, 44). Jan Václav byl katolíkem, ale jeho bratr Šebestián Jindřich Hájek z Robčic na Bernartících roku 1628 pro věru odešel ze země (Vančura 1933-36, 750, 771). Taktéž učinil Jakub Hájek z Robčic na Bernartících (Bílek 1882, 133). K roku 1635 se v Bernartících připomíná syn Jana Václava Hájka, Pavel (Knížek 1949, 64). Je evidentní, že Hájkové žili v Bernartících. Můžeme proto říci, že panské sídlo vzniklo v Bernartících někdy mezi lety 1603 a 1615, nejspíše ve vrchnostenském dvoře.

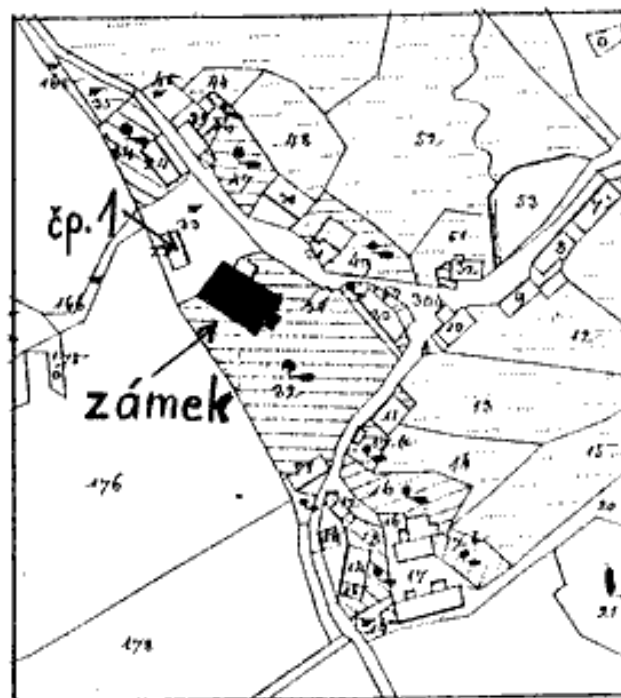
Až poté se v Bernartících vyskytuje rod Perglarů. Roku 1640 kupoval v Klatovech dům Václav Otakar Perglar z Perglasu a při té příležitosti je nazýván "a na Bernartících" (Vančura 1933-36, 750). Již před tím vlastnil Václav Otakar dosti vzdálený statek Němčice. Zemřel okolo r. 1649, Němčice zdědil jeho syn Volf Adam a Bernartice po něm držela jeho druhá manželka Magdalena rozená Tomkova z Čejkov (Sedláček, 1902, 473). Magdaléně Perglarové patřil bernartický statek ještě v době berní ruly - roku 1654 byly v Bernartících již tři poddanské usedlosti, dvě chalupnické a jedna zahradnická (Doskočil 1953, 453). Od Magdaleny koupil statek Bernartice roku 1667 její bratr Jindřich Ladislav Tomek z Čejkov, majitel blízkého statku Mlázovy. Brzy nato zemřel a roku 1669 dostala vdova po něm, Magdalena Sibyla rozená z Kadova, "stateček neb dvorec poplužní" Bernartice jako své věno. Vdova se roku 1676 znovu provdala a Bernartice se dostaly doceť Jindřicha Ladislava Tomka Evě, provdané Příchovské. Toho roku byl její manžel Vilém Příchovský z Příchovic ještě držitelem statku Mlázovy, ale v letech 1683 a 1687 se Eva a Vilém Příchovští uvádí na Bernartících (Knížek 1949, 64, 66; Bělohlávek 1985, 215). V roce 1690 byl již majitelem Bernartic Vilém Gabriel Berg z Bergu. Roku 1695 se Vilém Gabriel ženil s dcerou majitele sousedního statku Bořkovy, Barbarou Kateřinou Pernklovou. Roku 1701 pak Bořkovy koupil.

Tak byly opět Bořkovy spojeny s Bernarticemi, ale nikoliv na dlouho. V roce 1719 totiž Vilém Gabriel Berg odprodal Bernartice Janu Sobětickému ze Sobětic. Ten se r. 1726 psal "na Bernartících". Roku 1731 koupil Bernartice František Sobětický ze Sobětic a v roce 1735 se zde připomíná Pavel Sobětický (Knížek 1949, 25, 66; Teplý 1927, 435).

V té době již bernartický zámek stál. Dovědčuje to značka pro zámek na Müllerově mapě Čech z roku 1720, kterou můžeme považovat za první zmínku o této stavbě. Nelze však říci, zda se jedná o staré panské sídlo ve dvoře, o jeho přestavbu na zámek, nebo již o novostavbu barokního zámku.

V roce 1748 byl majitelem Bernartic Josef Vidršpergar z Vidršperku, který se toho roku ženil. Patřil mu také nedaleký statek Hradiště, ale svatba se konala v Bernartících. V letech 1756 - 1789 se jako majitel Bernartic připomíná Antonín Josef Běšin z Běšin, který r. 1750 přiznal pro potřeby tereziánského katastru dvůr Bernartice u vsi Bernartic ležící, k němuž patří 30 strychů pozemků. Roku 1789 koupil Bernartice Jan Perglar z Perglasu, r. 1792 Antonín Lorenc, r. 1799 Martin Lom s manželkou Teresí. Martin zemřel r. 1800 a téhož roku vedla vdova Teresie spor s poddanými o výkup z roboty. V držení Bernartic následoval jejich syn František Lom a po jeho smrti r. 1812 získal statek Bernartice v soudní dražbě Jakub Schram, majitel vzdálenějšího statku Nový Čestín. Bernartice byly pak řízeny odtud. Od Schramů přikoupil Bernartice r. 1845 ke statku Mlázovy a Bořkovy František Václav Veith a statek Mlázovy, Bořkovy a Bernartice pak trval až do konce patrimoniálního období (Knížek 1949, 67-69; Sommer 1839, 50-51).

Ves Bernartice postupně vzrůstala, nejspíše na úkor pozemků panského dvora. Roku 1789 měla již včetně 6 čísel (Schaller 1789). V polovině 18. století patřilo ke dvoru jen necelých 9 hektarů půdy. Koncem téhož století došlo

Bernartice na plánu stabilního katastru.

v Bernarticích ke zrušení panského dvora inspirované nejspíše Raabovou reformou. Roku 1792 prodal majitel statku Antonín Lorenc poddaným k postavení obydlí bývalý ovčinec, bývalé maštale a část louky Pod hrází. Jan Neder, správce na Bernarticích, koupil roku 1798 od vrchnosti zámček s přílehlou kaplí sv. Jana Nepomuckého (Knížek 1949, 69, 75). Ves se rychle rozrůstala, většina nových domů byla postavena v letech 1792 - 1804 (Knížek 1949, 75n). Roku 1839 měla již 27 domů a byl zde velmi sešlý zámek se zrušenou kaplí a malou ovocnou zahradou, nečinný pivovar a výroba potaše (Sommer 1839, 51). Podle J. Knížka (1949, 69-70) koupili r. 1836 manželé Kolářovi od vrchnosti místo k vystavění chalupy nesoucí dnes čp. 1 a okolo roku 1860 Antonín Kolář odklízěl zbytky zdíva záměčku, který stál v blízkosti tohoto stavení v místech sklepa. Tradice o místě zámku v Bernarticích je ve vsi dosud živá. Kdyby se zde anonymní autor stati o bernartickém zámku (viz. výše) někoho zeptal, nemohl by napsat, že nelze zjistit, kde zámek stál.

Přesnou polohu zámku určuje dochovaný sklep, zaklenutý kamennou valenou klenbou o půdorysu 5,5 x 3,5 m, užívaný k uskladnění ovoce. Od čp. 1 je vzdálen cca 15 m a sestupuje se do něj po 12 stupních. Je nejspíše barokního původu. Půdorys zámku zachycuje mapa stabilního katastru. Dvůr se zámekem se rozkládal západně od návsi (křížovatky cest) a procházela jím cesta do Hradiště. Obdélný objekt zámku měl rozměry cca 26 x 15 m, jihovýchodní obvodové zdi přiléhala nejspíše již zmiňovaná kaple sv. Jana Nepomuckého (kanonizován r. 1729) a u severovýchodní zdi byl dřevěný přístřešek kryjící snad vstup do zámku. Zámek byl z nespalného materiálu, v tomto případě jistě z kamenného zdíva, pravděpodobně patrový.

Shrme-li výsledky našeho bádání, můžeme říci, že panské sídlo v Bernarticích vzniklo před rokem 1615 za Hájků z Robčic. O jeho charakteru nelze říci nic bližšího. Z něj se pravděpodobně vyvinul zámek (nešlo-li ovšem o novostavbu), poprvé zmiňovaný roku 1720, k němuž byla někdy po r. 1729 přistavěna kaple sv. Jana Nepomuckého. Zdá se, že koncem 18. století již vrchnost zámek neobývala, po zrušení panského dvora koupil objekt zdejší správce, který byl nejspíše jeho posledním obyvatelem. Zchátralý zámek se asi nakonec sesunul a jeho nadzemní zbytky byly odstraněny po polovině 19. století.

Literatura:

Bělohávek, M. a kolektiv 1985: Hradky, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Praha; Bílek, T. 1882: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I. Praha; Doskočil, K. 1953: Berní rula 2 - popis Čech r. 1654 I. Praha; Knížek, J. 1949: Dějiny obce Bořkova a osad Bernartice a Hradiště. Rukopis, uloženo v OA Klatovy; Marat, F. 1898: Soupis poplatnictva 14 krajův Království českého z r. 1603. Praha; Profous, A. 1947: Místní jména v Čechách I. Praha; Sedláček, A. 1869: Rozvržení sbírek a berní r. 1615 ... Praha; Sedláček, A. 1893: Hradky, zámky a tvrze Království českého IX. Praha; Sedláček, A. (Sčk.) 1902: Perglár z Perglasu. Ottův slovník naučný XIX, 473 - 474. Praha; Schaller, J. 1789: Topographie des Königreichs Böhmen XII. Prag-Wien; Sommer, J. 1839: Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt VII. Prag; Teplý, F. 1927: Františka Zemana Kniha o Švihově a okolí. Švihov; Vančura, J. 1933-36: Dějiny někdejšího král. města Klatov II/2. Klatovy.

O. Brachtel - P. Rožmberský

Hrádek Hausberk

Lokalita se nachází nad Bezručovým údolím 5 km severozápadně od Chomutova, 0,5 km před prvním dolským mlýnem. Historické prameny o hrádku mlčí. O době jeho založení ani jeho majitelích není nic známo. Jméno hradu je zaznamenáno na staré rakousko-uherské mapě z 19. století a není jisté, zda je opravdu původní.

Hrádek byl neznámým stavebníkem založen na nevýrazném ostrohu, vyběhající od vsi Dominy do Bezručova údolí, asi 0,5 km před první mlýn. Ostroh spadá na severozápadě strmým svahem do úžlabiny s potokem a na jihovýchodě je oddělen mělkým sedlem od protější stráně. Několikrátým příčným překopáním ostrohu vzniklo drobné předhradí, dva půlměsícovité pahorky a střední nejvyšší pahorek, na kterých stály jednotlivé, většinou dřevěné budovy hradu.

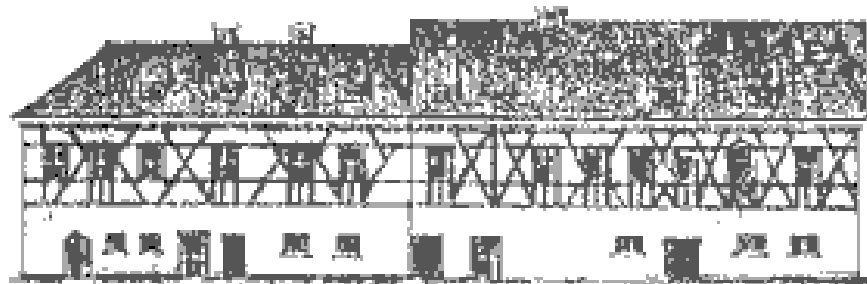
Přístupová cesta k hradu scházela od Dominy až k místu, kde se dnes rozděluje. Jedna cesta schází šikmo po svahu do boční úžlabiny k potoku a druhá obchází hrad po jihovýchodním svahu. Hned za touto křížovatkou je ostroh překopán mělkým, asi 8 m širokým příkopem (na plánu č. 1). Zemina, získaná výkopem příkopu, byla použita ke stavbě valu (2), který zřejmě původně ukončovala palisáda.

Za valem následovala menší volná plocha (3), končící na okraji druhého příkopu (4), širokého asi 8 - 10 m. Příkop byl na vstupní straně vyláman do skály a obtáčel spolu s valem v širokém půlkruhu od jihozápadu k severovýchodu celý hrad. Jen na straně severozápadní, kde byl dostatečnou ochranou hradu prudký svah, nebyl příkop vykopán. Přes příkop vedl asi dřevěný most, který končil na předním půlměsícovitém pahorku (5). Na jeho povrchu jsou vidět pozůstatky výkopů chomutovského muzea z roku 1926 (6). Pahorek na svých koncích plynule přechází ve val (7), který navazuje na zadní pahorek (8). Oba pahorky byly pravděpodobně původně opevněny dřevěnou hradbou a zastavěny drobnými hospodářskými budovami. Dnes po nich nezbyly žádné viditelné stopy. Pahorky spolu s valem a příkopem (9) obtáčely kolem dokola střední, nejvyšší pahorek (10), o rozměrech asi 22 x 17 m. Zde nepochybně stálo kamenné nebo dřevěné věžovité stavení s kamennou podezdívkou, obklopené hradební zdi, po níž se po obvodu pahorku dochovaly nepatrné základy. Obě prohlubně (11) a překopání obvodní zdi, včetně sond na obou bočních pahorcích, pocházejí z r. 1926, kdy na hradě provádělo chomutovské

Nr. 450

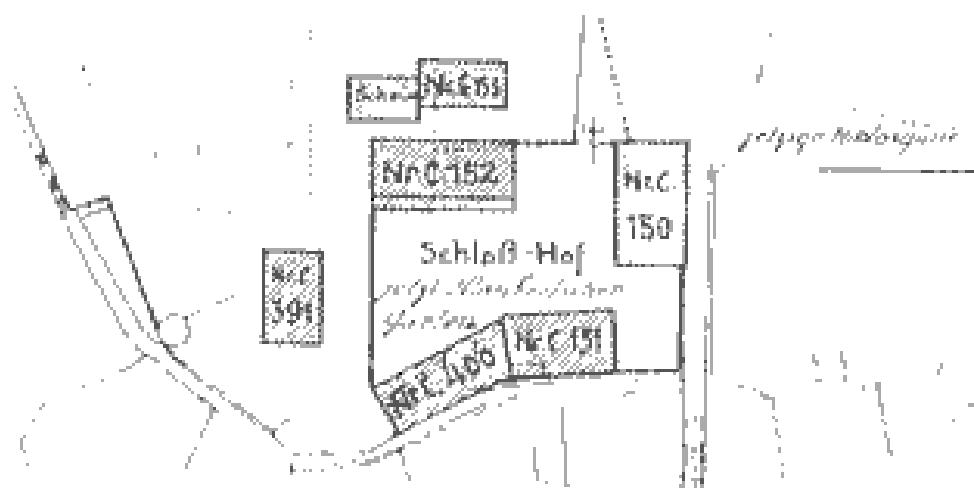
Nr. 452

Nr. 451

Nr. 400

Hofansichten der Gebäude nach einer Skizze v. J. 1780

Rekonstruierter Lageplan. Orientierung nach der Himmelsrichtung vgl. Plan auf S. 19

z Cedvice. V lednu 1689 jej od Kryštofa Brunclje za 4000 zl. koupil Jan Bedřich Perglas, který měl v poučování nezletilého Antonína Josefa Cedvice. Při prodeji bylo podotknuto, že zámeček je "svobodným statkem" a není zatížen kmenými ani jinými kontribucemi a poplatky. Majitel má právo vařit pivo, ne však jej čepovat.

2. července 1701 byla Antonínu Josefovi Františkovi Kryštofovi z Cedvice potvrzena plnoletost, přešel na katolickou víru, čímž zradil rodovou luteránskou tradici a zůstal svými příbuznými opuštěn. Roku 1709 přesídlil se svou manželkou Emilií Marií roz. Hartenberkovou z Kopanin přímo na zámek v Aši. Teprve zde nechal zbudovat v I. patře kapli a povolal na zámek kněze z Teplic, který zde pak i bydlel. U roce 1721 na zámku zemřela Vilemína Perglasová, ale pohřbena musela být ve Skalce, neboť v Aši nebyl katolický hřbitov.

Vzhledem k tomu, že Antonín Josef František Kryštof neměl syna, ale dcery, a ašské statky byly tzv. "mužským lénem", nabídl je pro zajištění svých děr roku 1724 Koruně české jako "ženské léno" s podotknutím, že majitel nebo dědic musí být katolík. Cisář Karel VI. tuto žádost potvrdil s poznámkou, že případná záměček jako léno a že je nutné poskytnout Cedvicům na tomto rytířském statku právo a ochranu. Roku 1731, po smrti otce Antonína Josefa Františka Kryštofa, zdědily zámek dcery Vilhelmina Benstová a Marianna Cedvicová jako tzv. "ženské léno". Poté zámek dědil Josef Arno Benst, syn Vilhelminy a Liebmanna Kazimira. Oč nýj jej roku 1786 koupil Erdman Jan Cedvic a po jeho smrti zdědili ašský zámek r. 1790 jeho synové Jiří Erdman a Zikmund Cedvicové. Roku 1814 starý zámek padl za oběť požáru.

Literatura: K. Alberti: Beiträge zur Geschichte der Stadt Aisch und des aischer Bezirkes 1 - 4. Aisch 1934 - 1940. M. Albertová: Z dějin ašského okresu. Karlovy Vary 1959. V. Prükl: Eger und Egerland. Falkenau 1877. J. Tittmann: Heimatskunde des aischer Bezirkes. Aisch 1893. Čechy 10 - Krušné hory a Poohří. Praha 1886. Kolektiv: Hradby, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Praha 1985.

M. Dušil

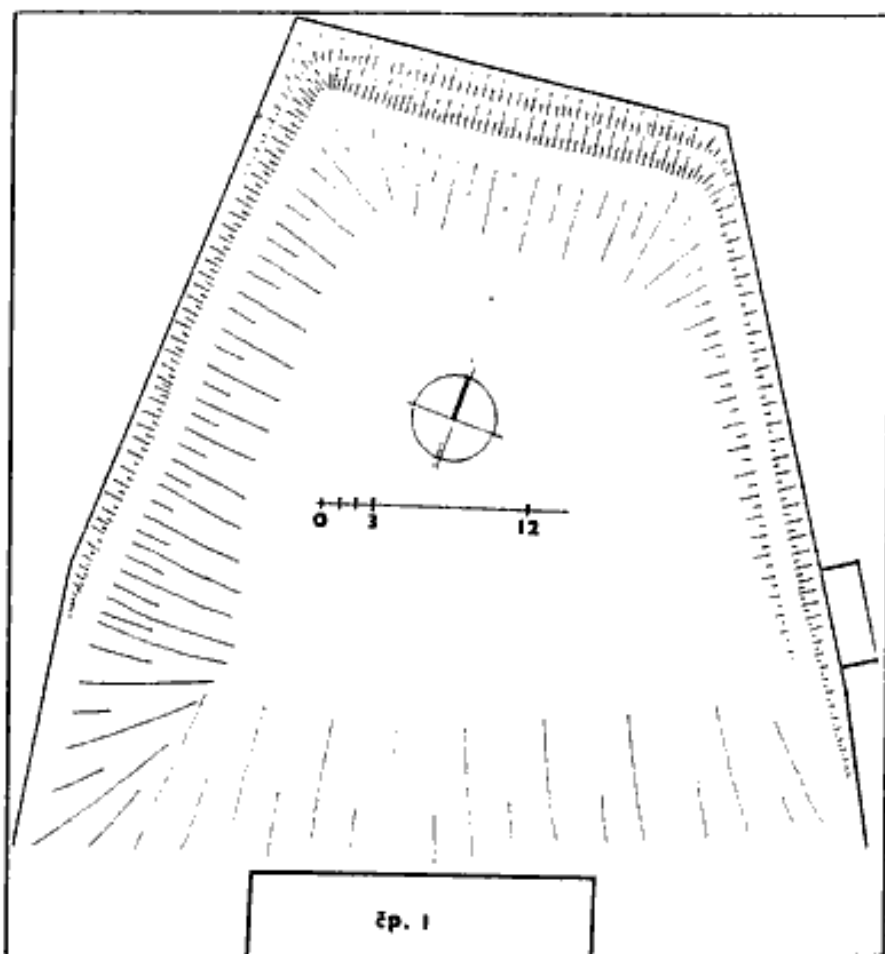
Miřenicích. 1837.
Tvrziště u čp. 1 zrafováno

ve vlastivědné literatuře z doby první republiky, hovořící o tom, že v Miřenicích stávala tvrz a dvůr, kterým se říkalo Nečistov a že se na sadě čp. 1 z tvrze dochovaly valy (Hrdlička, 187).

Ves Miřenicice leží na Černéšském potoce, levobřežním přítoku Otavy, 9 km severoseverovýchodně od Sušice (okr. Klatovy). Náves se rozkládá na pravobřežním svahu a na nejvyšším místě vsi najdeme čp. 1. Od něj směrem k návsi je situován zmíněný sad, vymezený kamennou terasní zdí korunovanou plotem, která obepíná pozemek ze tří stran. Čtvrtou, jižní stranu, vymezuje vlastní stavení, za nímž opět terén terasovitě stoupá. Zeď na západě, severu a východě převyšuje koruna valu. Na východní straně byl tvar valu deformován rozšířením vjezdu do sousední usedlosti, kde je k terasní zdi přistavěna kůlna. Severní a západní val spadá pozvolna do středu sadu, kde je mělká plochá proláklina, na jihu vymezená svahem spadajícím od stavení čp. 1. Výška zdi a valu přibývá směrem k severu, kde převyšuje v nejvyšším bodě (v severozápadním rohu)

okolní terén dnes využíván jako komunikace až o 2,5 metru.

Prostor sadu a okolí stavení čp. 1 prošel mnohými změnami, z nichž nejpodstatnější byla stavba terasní zdi a úprava terénu pro stavbu domu. Přesto lze soudit, že výrazné zbytky valů jsou pozůstatky zemního opevnění tvrze, čemuž nasvědčuje i místní tradice, kladoucí tvrz do sadu a zaniklý panský dvůr na pozemek východně od čp. 1. Uvnitř tvrzíště se dnes nachází v severní části ploché prolákliny pastvina pro ovce a v jižní části bramborové pole, na němž se ve značné koncentraci vyskytuje středověká keramika; sběrem jsme zde získali cca 200 střepů (část uložena v OM Klatovy, část v Západočeském muzeu v Plzni), dokládající osídlení místa od 13. do přelomu 15. a 16. století. Jeden výrazný zlomek pochází dokonce z doby hradištní, nejspíše z 11. věku (nálezy datoval F. Frýda). V Miřenicích v mládí žil prehistorik Emanuel Šimek (1883 - 1963), profesor brněnské univerzity. Podle vyprávění místních lidí chtěl profesor Šimek provést na tvrzí Nečistově archeologický výzkum, měl k tomu svolení majitele pozemku, ale nesehnal k realizaci svého záměru kopáče. Nejspíše

Plán tvrziště Nečistov v Miřenicích.
Měřeno pásmem 1993.

podle povrchových sběrů keramiky tužil v místech tvrziště starší fázi osídlení, která jej zajímala v souvislosti s jeho bádáním o Slovanech.

Na mapě stabilního katastru je patrné, že prostor tvrziště byl rozdělen úzkým pruhem pozemku, téměř úplně protínajícím sad od východu k západu. Značná rozloha prostoru mezi korunami valů (střední míry cca 40 x 35 m) dovoluje doměnkou, že šlo o zbytek příkopu dělicí tvrziště na dvě části. Jak byla opevněna nejpřístupnější jižní strana areálu, nelze již metodami povrchového průzkumu zjistit.

Ve zmíněném sadě se nevyskytují kameny stavební velikosti, které by mohly pocházet z tvrze; mohly však být použity ke stavbám v okolí. Na bramborovém poli jsme nenalezli v hojnější míře vypálenou mazanici, která by svědčila o požáru. Zdá se tedy, že tvrz a dvůr v Miřenicích byly po připojení k Rabí opuštěny a ponechány svému

osudu (podle datování zlomkové keramiky někdy na konci 15. století). V polovině 17. století bylo v Miřenicích 10 sedláků a 7 zahradníků. Jeden z těchto malých hospodářů se jmenoval Jan Neřista (Haas 1954, 346) a nejspíše žil v dnešním stavení čp. 1 a užíval prostor tvrziště. Jméno poddaného Neřisty (správně asi Nečisty) pak dalo vzniknout lidovému názvu zbytků miřenicke tvrze.

Literatura:

AČ - Archiv Český; Emler, J. 1872: Pozůstatky desk zemských Království českého r. 1541 pohofalých II. Praha; Haas, A. 1954: Berní rula 27 - kraj Pracheňský I. Praha; Hrdlička, M. s.a.: Křížkův rodný kraj I. Klatovy; Sedláček, A. 1908: Místopisný slovník historický Království českého. Praha; Vančura, J. 1927: Dějiny někdejšího král. města Klatov I/I. Klatovy.

O. Brachtel - P. Rožmberský

K interpretaci středověké stavební podoby tvrze v Lubech

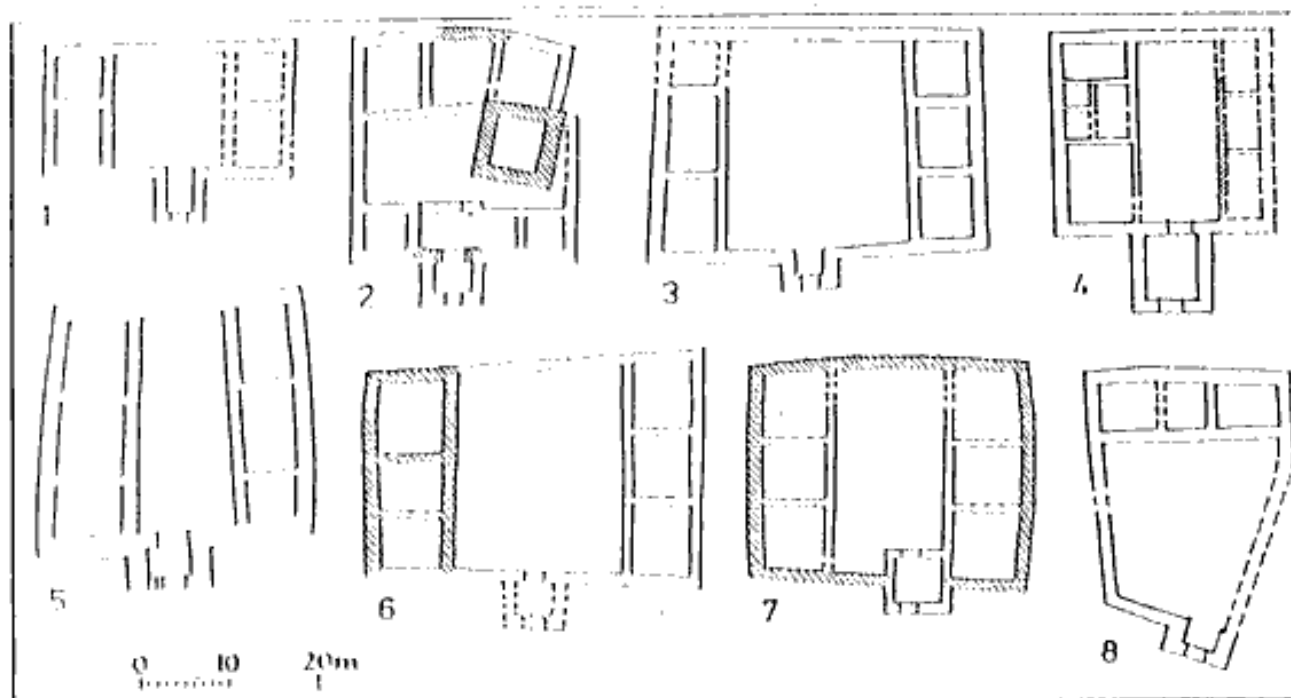
Zatímco A. Sedláček (1893, 162) pokládal za tvrz v Lubech u Klatov asi z 15. století její průjezdní stavení, F. Vaněk, K. Hostaš a F. A. Borovský (1899, 114) viděli v dochovaných stavbách obdélnou hlavní budovu, s níž v nároží souvisí na jihu věžovitě stavení. Toto hodnocení reprodukovali i M. Bělohávek a kol. (1985, 201) s připojením zajímavé informace, že tvrz s věžovitým stavením s podsebitím je patrna na Willenbergově vyobrazení Klatov z roku 1602. Poslední rozsáhlý rozbor tvrze, dokumentovaný velmi cenným zaměřením a chronologicky uspořádanými veškerými zmínkami, přinesl M. Rykl (1990, 83 - 88) se značně překvapivou rekonstrukcí její předhusitské podoby jako nepřiléhavého bytelného paláce, zjištěného bioidií a obklopeného 110 - 135 cm silnou hradební zdí, dochovanou v západní polovině, s vjezdovým věžovým stavením na jihu.

Při úvahách o podobě tvrze dosud nebyly podle našeho názoru dostatečně zhodnoceny ilustrace bratří Liebscherových v Sedláčkových Hradech (1893, 163, 164, 165) ani analogické prvky opevňovací techniky. Na jižním a západním průčelí dnešního domu čp. 10 v JZ nároží tvrze je na uvedených ilustracích patrné po dvou oknech s hlubokými, ven se rozšiřujícími špaletami a segmentovými záklenky a nad jižní dvojicí ještě další, menší okénko s toutéž úpravou. Přesto je nad ním v lichoběžníkovém štítě původně zřejmě jednopodlažního stavení ještě dvojice dalších, již běžně vyhlážených okének. Nabízí se tu vysvětlení, že tato část tvrze bývala roubením vyloženou dýmnou jizbou, jejíž výšku odhadujeme nejméně na čtyři metry. Reliktů takových jizeb bylo na našich tvrzích nalezeno již několik (Chotěbor 1989, 91n.; Slavík - Svoboda, v tisku), žádná z nich však nemá v organismu tvrze polohu tolik připomínající středověké vesnické usedlosti. Tuto podobu ještě podtrhuje dvoupodlažní podsklepená, k severu pokračující část stavby (nynější čp. 30) a rozměrný komín, který měla proti střední ose, tedy nad západním dílem dnešní chodby. Tato část stavby, v půdoryse jasně patrná, bývala tedy zřejmě černou kuchyní a lze dále usuzovat, že uvnitř budovy i v jejím východním průčelí je zachováno podstatně více stře-dověkých konstrukcí, než M. Rykl předpokládá. Později byly pouze doplněny zaklenutím a schodištěm. Subtilnost těchto konstrukcí je v kontrastu s ma-

Lubyu Klatov, tvrz.

Pohled od JZ, stav v roce 1982

Půdorysná schémata tvrzí

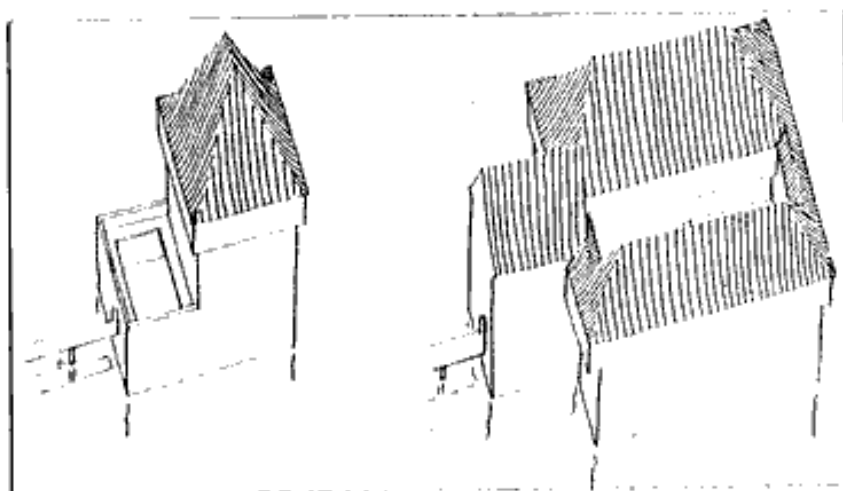
1 - Sedlice, 2 - Dobříš (obě okr. Strakonice), 3 - Cukráštein (okr. Č. Budějovice), 4 - Luby, 5 - Hluk (okr. Uh. Hradiště), 6 - Lešany (okr. Praha - západ), 7 - Tchořovice (okr. Strakonice), 8 - Pluhův Ždár (okr. Jindř. Hradec). Šrafované jsou starší konstrukce. 2 dle F. Kašičky a B. Nechvátala, doplněno, 3 dle J. Muka, doplněno, 5 s použitím půdorysu V. Nekudy a J. Ungera, 6 dle F. Kašičky, doplněno, 4 s použitím půdorysu M. Rykla, 8 s použitím půdorysu z archivu Památkového ústavu v Č. Budějovicích.

sívní vnější zdi, nesoucí hlavní tíhu obrany, jistě pochopitelná, ostatně i vnitřní zeď věžovateho stavení je v patře na vnitřní straně podstatně slabší. Srub na této straně nakonec nemusel být plně obezděný vůlce, jeho půdorysné rozměry mohly být až 9 x 7,5 m.

Bioindikací zjištěný (Ize-li použít tohoto slova) systém zdí, interpretovaný jako stopy původního paláce, tedy klademe do jiné stavební periody než dochované stavby, nejspíše skutečně do předhusitského období. Jeho úzké, příčné kladené prostory jsou u nás značně neobvyklé, tvrze podobných rozměrů bývají spíše dvouprostorové (Hrochův Hrádek - Menclová 1972a, 278; Zvíkov - Menclová 1972b, 101) nebo i nedělené (Lžstění - Chotěbor 1985, podle Procházký). Trojdílnou, alespoň poměrem stran nejbližší tvrzí je Čachrov ze sklonku 14. století (Menclová 1972b, 101), ovšem indikace nezachycuje střední část objektu, kde nelze vyloučit další, příčné dělení třeba jen krajních traktů. Opevnění lubské tvrze tvořily jistě už tehdy příkopy, dvorek mohl být skutečně jen v nalezeném rozsahu po jižní straně. Trakt se studnou ve dvorku neumíme ani my uspokojivě vysvětlit, snad mohlo jít o druhotný přístavek nebo odlišnou výškovou úroveň nádvoří.

Dlouhá odmlka v zápisech o držitelích ve 2. a 3. čtvrtině 15. století (Rykl 1990, 84) nejspíše znamená její opuštění a alespoň částečnou devastaci, jak tomu

nasvědčuje i jmenování předchozích majitelů mezi spolubojovníky táboritů (o.c., 88). Zprávy z následujícího období pak signalizují její obnovu v nové podobě, jejíž podstatné relikty se dodnes dochovaly. I důraz na obrannou složku a charakter obytného stavení dosvědčují vznik v neklidném období poslední čtvrtiny 15. století. Navíc není pravděpodobné, že by šest metrů široký pruh po východní straně nádvoří zůstal nezastavěný - lze tu soudit na další budovu, a to i v analogii s dalšími dvoupalácovými tvrzemi vesměs z tohoto období (s přesahem do 16. století, Slavík - Svoboda, v tisku). Týmiž ilustracemi doložené vysoké štíty objektu brány se zdají

Luby u Klatov, tvrz. Hmotová rekonstrukce pro období kol. r. 1400 a 1500.

nasvědčovat tomu, že tato neměla (podobně jako v Libě-
jovicích, Slavík - Svoboda, v tisku) obranné polopatro
s podsebitím.

Roubená komora byla zrušena nejpozději při pozdní
secesní výstavbě I. patra této části na počátku 20. století.
Lze ocenit, že byly zachovány alespoň její snížené okenní
výklenky. Přes toto i četná další ochuzení zůstává lubská
tvrz cennou památkou.

Poznámky:

1) Takto zcela jednoznačně před hradbu vysunutá
věžovitá brána by byla v naší předhusitské hradní
architektuře zcela výjimečným zjevem. 2) Srovnej např.
kolektiv 1992, kde jsou vedle četných lidových architektur
tohoto typu v některých případech i příklady jejích vlivů
na drobná feudální sídla. Publikování dalších takových
příkladů připravujeme. 3) Stavbu takových pětiprosto-
rových tvrzí v Hořicích, Dřevěnici a Konecchlumí klademe
ještě před husitské války (Slavík - Svoboda, v tisku;
Chotěbor 1986, 89). 4) Jednopalcové tvrže většinou ani
nemají tak pravidelný půdorys a bránu v těsném sousedství
paláce - srovnej např. Pluhův Žďár.

Literatura:

Bělohávek, M. a kolektiv 1985: Hrad, zámek a tvrz
v Čechách na Moravě a ve Slezsku IV. Západní Čechy.
Praha; Chotěbor, P. 1985: Stavební podoba české
středověké tvrze. Nepublikovaná kandidátská disertace.
ARÚ ČSAV Praha; Chotěbor, P. 1986: Povrchový
průzkum tvrze v Konecchlumí. Zpravodaj KMVČ XIII/1,
87 - 91; Chotěbor, P. 1989: Srubové obytné místnosti
v prostředí českých tvrzí. Castellologica bohémica 1, 91 -
104, Praha; Kolektiv, 1992: Vesnický dům v 16. a 17. století.
Praha; Menclová, D. 1972a, 1972b: České hrady 1, 2.
Praha; Rykl, M. 1990: Dvě středověké památky v Lubech u
Klatov. Památky a příroda, 83 - 88. Praha; Sedláček, A.
1893: Hrad, zámek a tvrz Království českého IX. Praha;
Slavík, J. - Svoboda, L. v tisku: Ke stavební podobě hradek
a tvrzí na Strakonicku. Castellologica bohémica; Slavík, J. -
Svoboda, L. v tisku: Nástin vývoje tvrzí na Jičínsku. Český
ráj a Podkrkonoší; Vaněk, F. - Hostaš, K. - Borovský, F. A.
1899: Soupis památek historických a uměleckých v poli-
tickém okrese klatovském. Praha.

L. Svoboda

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy, dotazy

K pobytům A. Sedláčka v západních Čechách

Podle pěkného článku M. Novobilského v Hlásce
3/93 "August Sedláček - Plzeňsko a západní Čechy" slavný
badatel na svých cestách nenavštívil hrad Rabí. Ve svých
Hradech (XI. 1897) jej sice podrobně popisuje, ale
odvolává se při tom na starší popisy hradu. Zdá se však, že
jej navštívil později.

Při uspořádání farního archivu ve Velkém Boru u
Horažovic jsem totiž našel rozsáhlou dokumentaci
týkající se opravy rabského farního kostela Nejsvětější
Trojice, kterou organizoval farář p. Janota. Při svém
přeložení do Velkého Boru ji přivezl s sebou.
Dokumentaci jsem předal do Rabí a vlastoruční dopis
A. Sedláčka, ohryzaný od myši a adresovaný nejspíše
p. Janotovi, jsem zaslal do archivu KASu. Dopis zní:

Důstojný pane! Milerád učiním pro kostel Rabský, co
bude v mé moci a také přijedu k Vám, abychom přípravné
kroky učinili. Avšak to by mohlo být teprve při lepší
pohodě povětrnosti. Já totiž musím na té cestě nocovat a
nejsa již mladý člověk nesnesu spát v zimě. Račte mi tedy
dopsati ještě v květnu a navrhnouti příhodný den, aby také
zástupcové přífašených při tom být mohli a náležitě
odůvodnili, proč nemohou platit. Do té doby račte si
opatřit písemné doklady, kdo je patron, a jaké důchody
mají obce přífašené, jaké jsou důchody obyvatelstva. Mně
je známo, že jsou chudáci, ale úřady to neví. Ohledání moje
se stane zadarmo, jen když se mi opatří obstojný nocleh, za
něž také rád zaplatím. Račte ode mne pozdravovat p. V.
Šlapáka který býval starostou N 3. Račte dojetí do
Strakonice k p. hejmanovi a požádati ho, aby k Vám poslal
inženýra a ten aby sestavil, co je vadného, kolika penězi by
se to zpravilo a aby to napsáno bylo dvakrátě česky a
německy. S přáním všeho dobrého Aug. Sedláček

Pod tím je tužkou a jiným rukopisem připsáno: 27/3
března komise v Strašeni. Tato poznámka psaná nejspíše
farářem Janotou se týká farní vsi Strašina jižně od Rabí a
pravděpodobně nemá se Sedláčkem žádnou souvislost.

Vlastní Sedláčkův dopis není datován, ale leták
vydaný rabskými s prosbou o pomoc při opravě kostela
adresovaný šlechticům, dobrodincům, milovníkům
historických památek a všem lidem dobré vůle (ve
zmíněném archivu) je datován 15. červnem 1907. Kostel byl
podle Uměleckých památek Čech restaurován v roce 1907
architektem Sochořem. Z toho lze usuzovat, že Sedláček
psal výše uvedený dopis počátkem roku 1907.

Zda August Sedláček skutečně Rabí jako odborný
poradce na jaře roku 1907 navštívil, se zatím nepodařilo
zjistit. Podle obsahu jeho dopisu je to však velmi
pravděpodobné a podle toho, že nechával pozdravovat
bývalého rabského starostu, navštívil Rabí asi již dříve.

J. Smitka (redakční úprava)

Sedláček v Kolovči

Článek M. Novobilského August Sedláček - Plzeňsko
a západní Čechy v Hlásce 3/93 str. 32 - 36 mohou doplnit o
informaci z knihy J. Šindeláře Dějiny Kolovče a okolí,
vydanou roku 1936 v Plzni, kde na str. 72 stojí: Prof. Aug.
Sedláček dlel před vydáváním Hradů v letech osmdesátých
v Kolovči, kde bydlel u rodiny Josefa Šindeláře, s nímž
podnikal obchůzky po okolí a popisoval hrady, zámky a
kostely kraje.

Z hradů navštívených z Kolovče by přicházely v úvahu
Osvračín, Lacembok a Netřeb. Z Kolovče možná navštívil i
Chudenice (viz Novobilský 1993, 35). Možná by stálo za to
zmapovat Sedláčkovy cesty i jinde po Čechách a přispět tak
slibně se rozvíjející "sedláčkolocii".

P. Rožnberský

Informace o Heraldické společnosti v Praze

Dnešní Heraldická společnost v Praze (dále jen
HSP) navazuje na činnost pobočky Heraldika České
numismatické společnosti, která jí umožnila jako jediné z
několika obdobných sdružení vzniklých u nás na samém
konci 60. a počátku 70. let přetrvat bez otfesů období let
1974 - 1990. Toto dobově nutné zastřešení uchránilo HSP

před nekompetentními zásahy, jakým byla vystavena např. Heraldická společnost při MTZZ v Jilovém nebo Genealogicko-heraldická společnost v Praze a její bývalé pobočky v regionech, které vedly k jejich neustálé organizační perzekuci, jenž se ve svých konečných důsledcích projevila, až na nečetné výjimky, v uplynulých desetiletích degradací vnější formy i obsahu jejich zaměřené a činnosti i vydávaných tiskovin.

HSP je od počátku roku 1990 samostatně registrovanou společností se zaměřením na rozvíjení heraldiky jako pomocné vědy historické v jejím teoretickém i praktickém dopadu. Využívány jsou i poznatky příbuzných vědních disciplín a též i praktických zvláště výtvarných oborů, nebo naopak jsou závěry heraldického studia aplikovány v komparaci či pro potřebu jiných, především pomocně-historických věd. Ve středu zájmu HSP jsou všechny věcné formy heraldiky (státní, zemská, osobní i dynastiická, korporací, komunální, církevní atd.) mající vazbu především na české země, (pro Moravu a Slezsko v současných velmi těžkých podmínkách tuto činnost na odpovídající úrovni rozvíjí GH klub Ostrava, s nímž je HSP v blízkých kontaktech).

V posledním období existence HSP byly z jejího zaměření vyloučeny dnes již překonané postuláty o heraldice jako spojení vědy a umění. HSP se sice neomezuje jen na rozvíjení heraldické teorie směřující pouze ke studiu historických projevů heraldiky, a to formou přednáškové činnosti (informace o ní lze získat na kontaktní adrese) a vydáváním pravidelného annuaria, které v tomto roce dosáhne 19. svazku. Nicméně i praktická činnost HSP související kromě práce některých jejích členů v heraldických komisích České národní rady a Zastupitelstva hl. m. Prahy především s konzultacemi pro jednotlivé městské a obecní samosprávy i ve vlastním krešbném ztvárnění některých návrhů, je podřízena vždy čistě odborným hlediskům. V poslední době byla nalezena i užší forma spolupráce s profesionálními výtvarníky, která by měla sladit hlediska odborná a umělecká.

Touto profilací se HSP distancuje od různých rodovědných a rodopisných či heraldických sdružení a klubů, jejichž periodika se soustřeďují na heraldiku a genealogii svých členů, nebo donekonečna se opakující kompilaci z dosavadní literatury doplňovanou tu více tu méně zdařilými ilustracemi, jakož i různých romanticko-historizujících spolků vedoucích matriky uzurpovaných erbů svých členů, palatinátní a heraldické úřady dnes neexistujících států a produkujících oslavné litanie v duchu zastydělého monarchismu a věrnosti "vyšším stavům".

HSP proto pocítuje citelný nedostatek v navázání užší spolupráce s institucemi profesionálního, t. j.

muzeálního, galerijního a zvláště archivního charakteru v regionech mimo hlavní město a v kontaktech s podobně zaměřenými společnostmi s fundovaným vedením, jakými jsou např. Spol. přátel starožitností nebo Klub Augusta Sedláčka. Nutnou podmínkou další spolupráce je pak jistě vzájemné individuální nebo kolektivní členství jejich pracovníků, členů nebo institucí samotných.

V současné době si HSP klade základní dva cíle. Prvním je další vydávání jejího annuaria, které je tohoto času jediným specializovaným a čistě heraldickým periodikem svého druhu, a to alespoň na dosažené obsahové a formální úrovni. Druhým je vytvoření okruhu odborných i laických spolupracovníků, kteří by přispívali k dokumentaci nebo i vyšší formě zpracování heraldických památek svého regionu, publikovaných ať už prostředky HSP či ve spolupráci s jinými institucemi.

Kontaktní adresa:

Heraldická společnost v Praze, Kyjevská 11, 16000 Praha 6-Dejvice

J. Hrdlička

K boření hradů po třicetileté válce

Okolo poloviny 17. století byly v Čechách z nařizení Ferdinanda III. bořeny některé hrady, aby se v budoucnu nemohly stát útočištěm nepřátel. A. Sedláček ve svých Hradech barvitě popisuje boření některých z nich, jako například Švihova nebo Třebele.

V knihách městských počtů městečka Touškova nade Mží (nyní Město Touškov, okr. Plzeň-sever), poddanského městečka kladrubského kláštera, je několik záznamů týkajících se tohoto problému: 18. června 1656 bylo z městských peněz zapláceno Jiříkovi Tkadlecovi "v příčině zámku švihovského ruinování", 27. července 1656 zapláceno od cesty Petrovi, vyslanému s psaním na Švihov k panu Sedleckému, 13. září 1656 zapláceno Jiříkovi Malhanzovi vyslanému k zámku švihovskému, 18. října 1656 opět zapláceno nejmenovanému vyslanému k boření švihovského zámku a 31. října téhož roku dopláceno Jiříkovi Malhanzovi, "že dělal na zámku švihovském".

O boření zámku Falknova (Sokolova) je známo daleko méně; Sedláček se o něm v Hradech nezmiňuje, není připomínáno ani v nových Hradech nakladatelství Svoboda. V touškovských městských knihách počtů je však poznamenáno, že za purkmistra Martina Trečky (zastával úřad od 5. března do 4. června 1659) bylo z městských peněz zapláceno jednomu nejmenovanému nádeníku, který byl vyslán k boření zámku Falknova. 13. září 1659 pak bylo zapláceno "šancíř" vyslanému k Falknovu.

P. Rožmberský

Už jste četli...?

T. Durdík: Středověký vývoj hradu, Jindřichův Hradec 1293-1993.

Sborník statí k dějinám města. Vydal INpress Č. Budějovice za přispění Nadace města Jindřichův Hradec, 1992, str. 69-83, 7 obr. + 5 barev. obr.

I. Lehký: K teoretické rekonstrukci kleneb hradu Rýzmburka (Oseka), Rekonstrukce památek č. 0/1992, str. 13-19, 13 obr., vydávající Čs. společnost pro dějiny věd a techniky, sekce dějin stavitelství, Město Šumperk a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska v nakladatelství Arkáda Šumperk.

Autor statí se ve své studii zabývá průzkumem pozůstatků hradu Rýzmburka (okr. Teplice) se zaměřením

na objekty, jejichž prostory byly zaklenuty. Přestože se již uvedeným hradem zabývalo několik autorů, konstrukcím kleneb, zejména náročnějšího tvaru, které by mohly být oporou v datování, nebyla věnována dostatečná pozornost. Tento nedostatek se pokusil I. Lehký odstranit.

Mimo jiné zde upozornil na omyl D. Menclové, České hrady 1 (2. vydání, Praha 1976, str. 200-202, obr. 270), když při své charakteristice klenby kaple usoudila na základě půdorysu lodi s poměrem stran přibližně 2:1, že byla zaklenuta dvěma čtvercovými poli křížové klenby. I. Lehký zde dokázal, že šlo o klenbu tvořenou třemi poli příčných obdélníků.

J. Hrnčíř

T. Durdík: Královský hrad v Písku. Vydalo Pracheňské muzeum v Písku (Velké nám. 114, 39724 Písek) v r. 1993 u příležitosti první zmiňky o Písku (43 stran, formát A5, cena 30 Kč + 7 Kč poštovné).

Publikace obsahuje množství cenných informací o píseckém hradu i o dalších městských hradech a na základě nejnovějších výzkumů a průzkumů se královský hrad v Písku stává nejlépe poznaným městským hradem Přemysla Otakara II. Publikace je vybavena bohatou kresebnou, ikonografickou a fotografickou dokumentací.

Z. Procházka: Nové poznatky v oblasti "nevýznamných" památek Jihozápadních Čech. Zprávy památkové péče 3/1993, s. 117 - 121. Informace o 23 objektech tvrzí a zámků v okr. Domažlice a Tachov, provázené 7 fotografiemi a plány tvrzí v Úsilově, Čechovicích a Tasnovicích. V závěru výčet po r. 1945 zmizelých tvrzí a zámků ve sledovaném regionu.

Castellologica bohemica 3. Vydal Archeologický ústav AVČR Praha ve spolupráci s Památkovým ústavem středních a severních Čech a s Klubem Augusta Sedláčka v Praze 1993. Sborník (396 stran a 16 stran příloh na křídle) je bohatě vybaven kresebnou a fotografickou dokumentací, tisk a vazba jsou kvalitní.

Obsah: Gabriel - Panáček: Vývoj panských sídel na horním území Novozámeckého panství II. Durdík - Frolík: Hrad Vildštejn na Chrudimsku. Vařeka: Povrchový průzkum hradu Přiběničky. Anderle: Petrovické hrady. Frolík - Sigl: Zjišťovací výzkum na hradě Lichnici v roce 1991. Anderle - Černá - Kirsche: Neznámý hrad u Brandova v Krušných horách. Anderle - Procházka - Švábek: Hrad Hus a jeho obležení. Slavík: Povrchový průzkum hradu Rýzmburka. Gabriel - Panáček: Hrad Stohánek. Kuča: Vodní hrad v Chlumu nad Cidlinou.

Muk: Tvrz Cuknětejn u Nových Hradů. Smejtek - Nováček: Výsledky archeologického výzkumu na zámku v Rožmitále pod Třemšínem. Plaček - Procházka: Hrad Vildenberg - zrod a zánik jednoho dominia. Břicháček: Dvorec u Poněšic - Dobřejovic. Chotěbor - Rykl: Stavebně historický průzkum tvrze v Měcholupcích. Úlovec: O bývalé tvrzí v Čejkovech. Pešta: Středověké feudální sídlo v Květnici. Fröhlich: K otázce stáří valů Hrochova Hrádku. Miler - Valenta: Povrchový průzkum Hrádku u České Břízy. Anderle - Rožmberský - Švábek: Výsledky povrchového průzkumu cisterciáckých dvorů na Plzeňsku. Macek: Opevněný kostel v Lubech. Měřinský - Nekuda: Dva nové nálezy pozůstatků ručních palných zbraní z Moravy. Stránský - Ustohal: Rozměrová a materiálová analýza hákovnice a píšťaly. Durdík - Hazlbauer: Gotické a renesanční kachle z východního křídla předzámčí v Kostelci nad Černými Lesy. Durdík - Němeškalová-Jiroutková: Tolarový depot z hradu Křivokláta. Bárta: Možnosti metod užití geofyziky při výzkumu feudálních sídel. Sklenář: K historii zkoumání hrádku u Chlívce na Rakovnicku. Gabriel - Panáček: Bezejmenný hrad u Kluku. Cejmová: Příspěvek k podobě pozdně gotického hradu v Litomyšli. Čížek - Slavík: Dřel (závěr). Plaček: Kuklveit a Hus. Gottfried: Nejstarší kresby hradu Karlštejna. Rožmberský: Časopis turistů (anotovaná bibliografie) II. Recenze 28 monografií a informace o 23 periodikách.

Členové KASu si sborník mohou objednat tak, že poštovní poukázkou zašlou na adresu pokladníka (ing. Petr Mikota, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň) 112 Kč a do rubriky "Zpráva pro příjemce" vepíší "objednávám CB 3".

P. Rožmberský

Z hradů, zámků a tvrzí

Radimovi Donátovi byl restituční 1. 10. 1992 vrácen objekt zámku v Pavlově (okr. Pelhřimov).

Po rekordně krátké době - 14. měsících - byla 14. prosince 1992 ukončena oprava vyhořelého zámku v Proseči u Počnej (okr. Pelhřimov). Objekt se stal jedním z nejhezčích a nejmodernějších domovů důchodců u nás. V zámku byl instalován renesanční strop z 16. století, nalezený při rekonstrukčních pracích. Na jeho restauraci bylo vynaloženo 100 000 Kč. Náklady na obnovu zámku dosáhly celkové sumy 19 milionů korun. Při rekonstrukci zde byla nalezena podzemní chodba se zlomky keramiky datované do 16. století.

Družstvu Unimax Praha byla uložena pokuta 100 000 korun za to, že hádně neudrží zámek v Červené Řečici (okr. Pelhřimov). V případě, že družstvo svou péči o tuto památku nezlepší, hrozí mu pokuta ve výši 1 milion korun. Družstvu Unimax slouží tento objekt jako jistina pro půjčku k dalším obchodním transakcím (hypotéka 15 milionů). Unimaxu se podařilo získat během krátké doby údajně 12 objektů po celém území Čech a Moravy a na všech hospodářích podle stejného scénáře - rozdíly jsou jen ve výši úvěru (např. renesanční zámek v Branné (okr. Šumperk) - zde se jedná o půjčku 109,678 mil. korun.

Stejně smělá pokuta 100 000 Kč čeká i družstvo Serafino, které má v "péči" zámek ve Vykantcích (okr. Pelhřimov) a který je ještě v horším stavu než zámek v Červené Řečici.

J. Hruš.

V Chlumku (dříve Perglas) u Dasnic na Sokolovsku vyhořela 26. 9. 1992 barokní sýpka, vzniklá snad přestavbou rodové tvrze Perglarů z Perglasu. Příčinou měla být vadná elektroinstalace. Vlastník objektu, podnik Rekulivace Sokolov, podal 22. 12. 1992 žádost o snění památkové ochrany, což referát kultury Okresního úřadu v Sokolově na základě stanoviska Památkového ústavu v Plzni a doporučení Okresního muzea v Sokolově zamítl 8. 3. 1993. Rekulivace se však proti rozhodnutí odvolaly 22. 3. 1993 na Okresní úřad a na ministerstvo kultury ČR. Nad vyhořelou památkou, opatřenou zlomkem portálku a erbem Nosticů, datovaným 1570, se tak stále ještě vznáší hrozba demolic.

Sklepy v jižním traktu zámku v Sokolově se mají stát zámeckou vinnárnou. Majitel objektu, Okresní muzeum v Sokolově, inicioval záchranný archeologický výzkum, který v únoru 1993 proběhl

pod vedením PhDr. Jiřího Kláska. Výzkum odhalil část kruhové obvodové zdi původní tvrze Nothařtů ze 13. století a studnu šlikovského hrádku z doby kolem r. 1500. Nalezené zlomky keramiky pokrývají období od poloviny 13. století do 15. století a od 17. do 19. stol. Další nálezy se očekávají letos pod dlažbou zámeckého nádvoří. Pozoruhodné sklepy zámku se střílnami, valenými a hvězdicovými klenbami, s kletovanou omítkou, s kerám a původními kresbami v omítce byly ve dnech 22. - 28. 3. 1993 zpřístupněny veřejnosti. Nálezy vyvolaly zájem veřejnosti, okresního úřadu i České televize, která o nich informovala 10. 3. v pořadu Události, komentáře.

První čtyři místnosti budovy markrabství hradu v Lokti by měly být již letos v létě zpřístupněny veřejnosti. Majitel, Městský úřad v Lokti, uspořádal v únoru 1993 na hradě týden otevřených dveří. Nyní požádá Okresní muzeum v Sokolově o instalaci první části stálé expozice, s jejímiž rozšíření se počítá v příštích letech.

Zámek v Jindřichovicích u Kraslic obdržel v letech 1992-93 nové střechy a hromosvody. Oprava tak navazuje na nové omítnutí fasády koncem 80. let. Práce financuje Okr. úřad Sokolov, neboť v objektu sídlí jeho Okresní archiv.

Kostelní Břiza - soukromý podnikatel Rudolf Pokorný z Habartova, který na přelomu let 1991-1992 od Agrokombinátu Sokolov odkoupil zříceninu zdejšího zámku z 18. století, jí v dubnu 1993 nabídl prostřednictvím tisku k prodeji za 3,5 mil. korun spolu s pozemkem o rozloze 8000 m². Uvedený podnikatel se v lednu 1992 zajímal též o možnost zakoupit v obci kostel sv. Petra a Pavla.

Sokolovsko - Alois Nostic-Reineck žijící s rodinou ve Štýrsku, prodal české úřady o restituci majetku, zkonfiskovaného r. 1945 jeho otci Bedřichovi. Kromě rozsáhlých výměr polí, luk a lesů žádá rovněž navrácení zámku v Sokolově, Chlumku, Jindřichovicích a zámku FAVORIT u Šindlovce. O záležitosti s hrubými chybami informoval i Plzeňský deník 20. 4. 1993.

(JB)

Při návštěvě tvrze Mydlná (okr. Rokycany) bylo zjištěno narušení lokality amatérským výkopem v místě bývalé vstupní věže v rozsahu 1 x 1 m, hl. 0,5 m. V odhalené odkopávce byl nalezen tuhovaný zlomek keramiky.

M. Novobilský

Zprávy z klubu

Rada

Ve středu 10. listopadu se od 17 hodin koná ve středověkém oddělení Západočeského muzea v Plzni (Františkánská 13) zasedání Rady KASu. Zároveň proběhne kontrola hospodaření (z Plzně prosíme pány revizory Zahradníka a Hercita). Rada bude projednávat: 1) - způsob další účasti klubu na vydávání sborníku Castellologica bohemia (na CB3 klub doplatil cca 10 000 Kč, při stejném systému při vydávání CB4 by ztráta mohla být až dvojnásobná). 2) - členské legitimace KASu (z řad členstva vyšel návrh na zavedení klubových legitimací, které by usnadňovaly vstup do objektů našeho zájmu. Proti ní však skutečnost, že by legitimace neměly žádnou právní moc a tak jako dosud by záleží na majiteli objektu, zda umožní vstup. Legitimace by také mohla být zneužita osobami vyloučenými z klubu). Od mimoplzeňských členů Rady (či od předsedů poboček), kteří se nebudou moci jednání osobně zúčastnit, jsou očekávána písemná stanoviska k výše uvedeným tématům, popřípadě další návrhy k projednání v takové formě, aby mohly být použity při hlasování.

Rada upozorňuje pobočky, že stále rostoucí cena sborníku Castellologica bohemia si vyžádala na jeho čtvrté číslo vyřadit od zájezdu z řad členů KASu 150 Kč. Vybrané peníze na CB 4, na Hlásku 1994 (20 Kč) a osvědčení Radě za člena (10 Kč) pokladníci poboček spolu s jmenovými seznamy odešlou nejpozději do konce roku pokladníkovi Rady na adresu: ing. Petr Mikota, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň. K odvodům peněz Radě se pobočky budou muset postavit odpovědněji než v minulém roce, kdy tím, že peníze poslaly pozdě, ohrozily vydávání Hlásky a jejich členové dostali Hlásky z počátku roku až téměř v létě. Prochopitelně se tato kritika týká jen některých poboček.

28. srpna 1993, v den 150. výročí narození patrona našeho klubu, byla ve vestibulu bývalého tšborského gymnázia (nyní základní škola na nám. Mikotě z Husí) odhalena pamětní deska s tímto textem: "V této budově 1875 - 1899 pedagogicky působil historik českých hradů August Sedláček (*1843, +1926). Klub Augusta Sedláčka v Plzni 1993". Malou slavnost zahájil starosta města Tábor RNDr. J. Vaníček, který ve své řeči vyzdvihl Sedláčka jako předního pedagogického a kulturního činitele a připomněl, že právě zde začalo vznikat jeho monumentální dílo o českých hradech. Důstojně vyzněla následující hudební sločka a závěrem promluvil člen Rady KASu ing. J. Anderle. Krátce shrnul Sedláčkovu význam pro českou historii a zdůraznil, že pokračovatelé v jeho díle se stávají ve spolku, jenž nazývá Sedláčkovým jménem. Skleněnou desku se zlatým nápisem dala na své náklady zhotovit Rada, instalaci desky a zorganizování slavnosti zajišťoval pan Salzman z plzeňské pobočky klubu spolu s ředitelství školy. Všem, kteří se podíleli na zdařilé akci, náleží poděkování.

Po jednání s ministerstvem spojů a Státní tiskárnou cenin se Radě podařilo dohodnout toho, že poštovní známka s portrétem A. Sedláčka spatřila světlo světa před 28. srpnem a nikoliv až v říjnu, jak bylo zmíněnými institucemi poněkud nelogicky naplánováno (největší zásluhu na tom mají pánové Fritz a Sabman). Dvoukorunová známka se Sedláčkem však rozhodně nepatří mezi skvosty naší známkové tvorby, ba dá se říci, že kdyby na známce nebylo napsáno August Sedláček, ani největší znalci by jej nepoznali. I když byly Radou poskytnuty seriózní podklady pro Sedláčkovu zpodobnění, autor tiskové předlohy dal přednost své umělecké vizi. Zbytečně malý formát spolu s umělcovou představou o Sedláčkově podobě dal tak vzniknout známce, která je velmi vzdálená našim představám. Rada KASu však neměla možnost konečnou podobu známky jakkoliv ovlivnit.

Pokud pobočky zašlou do konce roku na adresu redakce Hlásky čtyři papírové pásky (délka 35 - 40 cm, šířka cca 7 cm) s nadepranými adresami a nalepenou korunovou známkou od všech předplatitelů našeho zpravodaje, bude Hláska 1994 rozesílána jejich členům přímo z Plzně. Jinak si budou pobočky distribuci Hlásky organizovat samy. Redakce Hlásky se obrací na předsedy poboček s žádostí, aby zajistili včasné zaslání zpráv o dění v pobočkách. Uzávěrky jsou vždy 15. března, června, září a prosince.

Před pěti lety navždy z našeho středu odešel zakládající člen KASu, ing. arch. Vladimír Švábek. Při vzpomínce na něj věnujte pozornost přiložené brožurce.

Na vydávání tohoto ročníku přispěla částkou 10000 Kčs Rada města Plzně. Podávání novinových zásek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č.j. P/7 - 1142:17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992.

Hláska Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. Vychází čtvrtletně. Šéfredaktor Petr Rožmberský. (zást. J. Miller, O. Brachtel). Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Františkánská 13, 301 12 Plzeň. Vydává Klub Augusta Sedláčka. Registrováno Zpě. KNV v Plzni pod značkou OK ZKNV 25/90 (OK ÚmP 23/1991). 300 výtisků, cena výtisku 7.50 Kčs.

Pobočka Plzeň

Členové plzeňské pobočky přiloženou složenkou či osobně nejpozději do konce roku zaplatí členské příspěvky za rok 1993 (20 Kč) a předplatné Hlásky 1994 (20 Kč), zájemci o sborník Castellologica bohemia 4 příplatí ještě 150 Kč. Nadále platí, že kdo má Hlásku k dispozici (např. v rodině), zaplatí jen členský příspěvek 20 Kč. Ostatní zaplatí 40 Kč a zájemci o CB 4 celkem 190 Kč. Platby rozepište do rubriky "Zpráva pro příjemce" na složence. Nečlenové klubu si mohou předplatit Hlásku 1994 (s přílohou a poštovným) za 44 Kč. Žádáme všechny, aby placení neodkládali - dobré úcty dělájí dobré přátele.

Ve středu 13. října se od 16.30 hodin v síle v Doudlevecké ul. 22 (vchod dvorem) koná členská schůze pobočky. Budou přijímáni noví členové a sestaven plán činnosti na příští rok. Při té příležitosti bude možné osobně zaplatit členské příspěvky, předplatné Hlásky 1994 a CB 4. Sborník CB 3 si zde vyzvednou: Čihák, Havlic, Hendrych, Horák, Ježek, Krátký, Kečmář, Krušinová, Lžka, Luft, Macák, Nečas, Novák, Viktor, Wettengl, Zahradník.

Podzimní vycházka se letos koná v sobotu 16. října. Odjíždí se v 6.40 hod. z Hlavního nádraží v Plzni do stanice Nepomuk (směr Čes. Budějovice). Navštívíme ruiny cisterciáckého kláštera v obci Klášter a prohlédneme si hrad Zelenou Horu (přístup zajištěn). Vytrvalci mohou poté spatřit tvrz v Prádle, zaniklý dvůr Ráj v polosi Chýlava, popřípadě starý nový zámek v Chocenících. Vycházku vede T. Karel.

Červenec ukázky střebe ze středověkých palných zbraní na hradě Skále byly úspěšnou a poučnou akcí, které se účastnilo okolo 50 členů klubu a hostů. Naši dík patří panu Ježdíkovi a jeho přátelům, kteří nezájmě ukázky střebe provedli. S obdobnou akcí se počítá i v příštím roce.

Výbor plzeňské pobočky děkuje všem, kteří svou účastí na autobusovém zájezdu napomohli důstojnému odhacení pamětní desky A. Sedláčka. Účastníci zájezdu (30 dospělých a 5 dětí) si pak v Táboře prohlédli expozici muzea v kotnovské bráně, v Mladé Vožici navštívili pamětní síň Augusta Sedláčka, kde mimo jiné mile překvapil například půdorysný plán rodného domku, nebo Sedláčkův kapesní nůž, kompas a dokonce torzo ouška koflíku, z něž Sedláček poprvé pil kávu. Bylo zde možno zakoupit známky s portrétem oslavence nebo korespondenční listky oparfené přitiskem k oslavě 150. výročí Sedláčkovu narození a s příležitostným razítkem. V Plsku překvapila skvostná expozice Přícheňského muzea v restaurovaném píseckém hradě. V části věnované Sedláčkovi zaujala vystavená Hláska jakožto muzejní exponát. Dobrou pohodu zájezdu nezkalil ani vytvářelý déšť a chladno.

RESTAUROVÁNÍ OBRAZŮ
A
OSTATNÍCH SBĚRATELSKÝCH PŘEDMĚTŮ

Doudlevecká 22, tel: 019/37560 Plzeň

